

הרב יוסף פליסקין

תשובות מהגאון רבי שלמה זלמן אולמן זצ"ל*

חבר בד"צ זכרון מאיר וראב"ד מודיעין עילית

א. בענין נט"י אחר נגיעה במנעלים שאינם מעור

שאלה: הנוגע בנעליים שאינן עשויות מעור, האם צריך ליטול ידיים?

תשובה: כן¹ [י"ח במנחם-אב תשע"ב].

ב. בענין עשיית פעולות בזמן הקדיש

שאלה: המשנ"ב (סימן כ"ה סקנ"ו) כתב שלא לקפל הטלית ותפילין בזמן קדיש. האם בחצי

השני של הקדיש שאחר דאמירן בעלמא אפשר להקל בזה?

תשובה: לא² [כ' במנחם-אב תשע"ב].

(* התשובות נאמרו בעל פה.

1. הנה, במשנ"ב (סימן ד' סקמ"א) כתב: והחולץ מנעליו ונוגע ברגליו וחופף ראשו אינו [חייב הנטילה בהם] משום רוח רעה רק משום נקיות, על כן אין צריך למהר ליטול ידיו תיכף. ע"כ. ולפי דבריו לכאור' אין נפק"מ ממה עשויים המנעלים, דבכולהו אית בהו הטעם דמשום נקיות.

וכן כתב בבן איש חי (שנה א' דברים אות כ"א): לא ילכו יחפים ממש בתשעה באב אלא ילבשו מנעל של בגד, אבל של עור אסור, ואם נגע בידיו בזה המנעל צריך נטילה כדין נוגע במנעל של עור. ע"כ.

וכן שמעתי מהגאון רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א, ומהגאון רבי שבח צבי רוזנבלט שליט"א, ומהגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, בעל שביבי אש, דאין חילוק, ובכל סוגי המנעלים צריך ליטול ידיו. והוסיף הגרש"צ רוזנבלט שליט"א לבאר, דכיון שהנטילה היא משום נקיות אין חילוק בסוג הנעל. והגאון בעל שביבי אש שליט"א הוסיף, דהשו"ע (סימן ד' סעיף י"ח) כתב שהחולץ מנעליו צריך ליטול ידיו, ולא חילק בין סוגי המנעלים.

אמנם, הגר"ח קניבסקי שליט"א כתב לי, שאין צריך נטילה אלא במנעלים העשויים מעור. ובספר ארחות רבינו (ח"ג השכמת הבוקר אות ח') כתב: פעם ראה הגר"ח קניבסקי שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל נוגע בנעלי בית מגומי ולא רחץ ידיו והמשיך לדבר בדברי תורה, ושאל את מרן אם לא צריך לרחוץ את הידים, ואמר לו מרן שרק נוגע במנעל מעור צריך ליטול ידיו. ע"כ.

והגר"ח קניבסקי שליט"א כתב לי עוד, שכמדומה לו ששמע מהחזו"א שהנטילה שאחר הנגיעה במנעלים היא מחמת רוח רעה השורה על הידים, ודלא כהמשנ"ב הנ"ל, עכ"ד, ולפי"ז מבואר היטב דסבר שהרוח רעה שורה רק בנגיעה במנעלים העשויים מעור.

וכנראה שהחזו"א יבאר, דאף שבשו"ע לא חילק בין סוגי המנעלים וכנ"ל, מ"מ סתם מנעל הוא של עור ויש להניח שלזה נתכוון השו"ע.

ולדברי החזו"א יהיה נפק"מ גם בנעלי ספורט וכדו' הנהוגים בזמנינו, דכיון שאין בהם עור אין צריך הנוגע בהן ליטול ידיו.

ומהגאון רבי מרדכי גולדשטיין שליט"א [רב שכונת משכנות יעקב בית שמש ובעל שערי דרכים] שמעתי, דאחר שנחלקו בזה הפוסקים, לכתחילה יש להחמיר, ובשעת הדחק אפשר לסמוך על המקילים.

2. יעויין מה שהארכתי בזה בס"ד בירחון האוצר גליון כ"ה.

ג. בענין הליכה בתפילין במבואות המטונפות

שאלה: ההולך עם תפילין מול פחים, האם צריך לכסות גם את הכריכות שעל האצבע?
תשובה: לא.

שאלה: והאם צריך לכסות את הקשר של תפילין של ראש?
תשובה: לא³ [י"ז בחשון תשע"ג].

ד. בענין חתימת ברכת קידוש ה'

שאלה: בברכת קידוש ה' שקודם תפילת שחרית, האם יש לחתום בשם?
תשובה: כל אחד לפי מנהג אבותיו⁴ [כ"ג בתשרי תשע"ג].

ה. בענין הכאה על הלב בעת אמירת סלח לנו

שאלה: ביום שאין אומרים תחנון, האם יש להכות על הלב בעת אמירת "סלח לנו"?
תשובה: כן⁵.

שאלה: והאם בחזרת הש"ץ יש להכות?
תשובה: כן⁶ [י"ג באלול תשע"ב].

ו. בענין אמירת אדיר במרום במקום שאין כהנים

שאלה: כשאין כהנים בברכת כהנים, והש"ץ אומר אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו בברכה המשולשת וכו', האם יש לומר אח"כ "אדיר במרום"?
תשובה: כן⁷ [י"ח במנחם-אב תשע"ב].

3. במחצית השקל (סימן מ"ג סק"א) כתב: וברצועות דאית בהו ג"כ קדושה, כ"ש ג' כריכות שעל האצבע, נסתפקתי אם צריך לכסותן. ע"כ. והובאו דברי במשנ"ב (סק"כ).

ומהגאון רבי מרדכי גולדשטיין שליט"א [רב שכונת משכנות יעקב בית שמש ובעל שערי דרכים] שמעתי, דאם אפשר עדיף לכסות כל הרצועות, ובפרט את הקשר של תש"ר לכתחילה יש לכסות כיון שהוא חלק משם ה'.

4. הטור (סימן מ"ו) כתב לחתום בה בשם, אמנם הבי"י (שם ד"ה ואינה) כתב שהרמב"ם בסדר התפילות לא הזכיר בה שם.

ובמעשה רב (אות י"א) כתב בשם הגר"א לחתום בה בשם, וכן כתב בדינים והנהגות (פ"א אות י') בשם החזו"א, וכן שמעתי מהגאון רבי שבח צבי רוזנבלט שליט"א, שלנוסח אשכנז יש לחתום בשם. אמנם בכף החיים (סימן מ"ח סק"א) הביא נוסח התפילה מהאר"י, ושם לא הזכיר בה שם, וכן במור וקציעה (סימן מ"ו) כתב שהעיקר לומר בלא שם.

5. וזה דלא כמו שכתב בסידור בית יעקב להיעב"ץ בשם השל"ה, שבימים שאין אומרים תחנון לא יכה על לבו, ובספר הליכות שלמה (פי"א הערה 45) כתבו שכן נהג הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

6. אמנם בשם הגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל ראיתי שכחזרת הש"ץ לא נהגו להכות.

7. יעויין מה שהארכתי בזה בס"ד בירחון האוצר גליון ל"א.

ז. בענין הפסק לאחר ברכת המפיל

שאלה: האם אחר ברכת "המפיל" מותר לעיין בספר בלי להוציא המילים מהפה?
תשובה: לכתחילה לא⁸ [כ"ה באלול תשע"ב].

ח. בענין שתיית יין בסעודות שבת

שאלה: האם בשבת יש חיוב לשתות יין בכל סעודה כמו בימים טובים?
תשובה: לא [כ"ו בתשרי תשע"ג]⁹.

ט. בענין לקיחת ויטמינים בשבת

שאלה: האם מותר לקחת בשבת ויטמינים החסרים בגוף?
תשובה: לכתחילה לא¹⁰ [ה' בתשרי תשע"ג].

8. יל"ע אם כוונתו לאופן שהעיון מרחיק את השינה, שזה פשוט שאין לעשות אז דברים המרחיקים את השינה. א"ד שכוונתו אף באופן שהעיון מביא עליו את השינה, דמ"מ עצם העיסוק בדבר אחר הוא הפסק בין הברכה לשינה. וצ"ע.

9. יעויין מה שהארכתי בזה בס"ד בירחון האוצר גליון ל"ג.

10. כנראה הרב נקט שהוא בכלל המבואר בשו"ע (סימן שכ"ח סעיף א') שאין לעשות רפואה בשבת משום גזירה דשחיקת בסממנים. אמנם מהגאון רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א שמעתי, שאם לוקח הויטמין בכל יום, מותר לקחת גם בשבת, והוא עפ"י מה דמטו משמיה דמרן החזו"א זצ"ל שכל תרופה שלוקחים ברצף אין איסור לקחתה בשבת, אף אם דילוג יום אחד לא יזיק, ואכמ"ל בזה.